Ушацкая раённая біблятэка імя Е.Я.Лось

Тамара Барадзёнак

З ВЫТОКАЎ МАТЫРЫНСКАЙ СПАДЧЫНЫ

200[illegible] г.

Мой верш ад бароў духмяных,

Ад зорнага неба ў жніўні,

Ад соку ігруш крамяных,

Ад плёскату хваль Умільна.

Мой верш – ад кастроў Купалля,

Ад сполаху ўночы зарніцаў,

Ад рук, што мяне ўзгадавалі,

Ад чыстай вады Альзяніцы,

Ад роднае песні матчынай –

Як дорага мне гэта спадчына!...

Т. Барадзёнак

У маляўнічым куточку Ушаччыны, паміж духмяных лясоў і гаманкіх бароў, дзе цячэ сінявокая рэчка Альзяніца, стаіць прыгожая вёсачка Матырына. Добрыя, шчырыя і працавітыя людзі жывуць у ёй. А яшчэ ў Матырыне любяць і ўмеюць спяваць, памятаюць абрады і звычаі, якія перадаюцца з пакалення ў пакаленне, таму і захаваліся да нашых дзён.

Цудоўныя старадаўнія народныя і абрадавыя песні спявае народны фальклорны гурт “Матырынская спадчына”, які існуе пры Матырынскім СДК ужо больш пятнадцаці гадоў.

Мілагучны спеў “Матырынскай спадчыны” наклаў свій адметны адбітак на творчасць паэтэсы Тамары Барадзёнак, якая нарадзілася ў гэтай вёсцы, там прайшло яе дзяцінства і юнацтва, і якая з маленства захаплялася старадаўнімі песнямі, што гучалі і на вясковых святах, і якія проста спявалі вясковыя жанчыны. Вельмі прыгожа спявала бабуля паэтэсы Аўласенка Марыя Іванаўна, з першага дня існавання гурта “Матырынская спадчына” у ім яе маці Аўласенка Зінаіда Аляксандраўна.

Удзельніцы гурта часта запрашаюць Тамару Барадзёнак да сябе на сустрэчы, яны любяць яе творчасць. Гэтыя сустрэчы заўсёды вельмі цёплыя і на іх заўсёды гучаць песні. Менавіта цудоўныя фальклорныя напевы жанчын натхняюць паэтэсу ствараць новыя лірычныя творы.

І. Урбан

***

Ці вяселле ў вёсцы, ці радзіны,
Ці Купалы казачная ноч –
Запяюць вясковыя жанчыны
Так, што слёзы ціха капнуць з воч.

Рок і джаз усё запаланілі,
Лямант дзікі а ніяк не спеў.
Пра сваё ж пра роднае забылі,
Як слухач душою абяднеў!...

Чым з замежжа слухаць песні зброду,
Свій фальклор паслухайце спярша:
Гэта ў ім жыве душа народа –
Беларусі светлая душа.

Да 15-годдзя Матырынскага народнага фальклорнага гурта “Матырынская спадчына” на Ушаччыне

Вясна ўжо весці рэй бярэцца,
Звініць жаўрук – цяплу ён рад,
І сонца радасна смяецца –
Усё, як пятнаццаць год назад…

Не многа гэта і не мала,
Але ў такую вось пару
Любоў да песні вас сабрала,
Узляцела песня ўгару.

Спачатку ціхенька лунала,
Ды ў душы людзям шлях знайшла.
Пасля ў раёне загучала,
Пазней да вобласці дайшла.

Ва ўсёй рэспубліцы пачулі
Матырынскі ваш шчыры спеў.
Ён – мілагучны і прачулы –
Старонку нашу абляцеў.

Пяюць цудоўныя жанчыны
З адкрытай шчодраю душой,
Напэўна, з гэтае прычыны
Ад песні хораша такой.

Шмат песень ёсць у вас цудоўных
Ад нашых родных каранёў.
Пяшчота сэрцы людзям поўніць
Ад вашых спеваў зноў і зноў.

Жыццё нялёгкае пражыўшы,
Адпрацаваўшы многа год,
Ды аптымізму не згубіўшы,
Прыйшлі вы сёння ў карагод.

Ад сумных песень сэрца плача,
Гучаць прыпеўкі – шчыры смех…
Паклон жа вам, жанчынкі нашы,
Здароўя, шчасця і ўцех!…

усіх

Жывіце, традыцыі Ушаччыны!

Наша непаўторная Ушаччына;
Родны край бароў, лясоў, азёр,
Нас з маленства песціць ласкай матчынай,
Промнем сонца, казкай летніх зор.

Тут у нас на таленты багаты,
Маюць іх і горад, і сяло.
І няма ніводнай, пэўна, хаты,
Дзе б традыцый даўніх не было.

На Купалле ўюць вянкі красуні,
На ваду бягучую нясуць,
А бабулькі – нашыя пявунні
Гэдак песні хораша пяюць!

Тут вясеньку раннюю гукаюць,
А на Юр’я ходзяць на расу,
Скачуць там, частуюцца, спяваюць,
Праганяюць людзі з сэрца сум.

Велікодным яйкам фарбаваным
Пачастуюць госця ў Вялікдзень,
Гурт зімою з зоркаю каляднай
І з “казой” спявае для людзей.

Могілкі старанна падмятаюць
Радаўніцай светлаю вясной,
Са слязой памерлых памінаюць
Чаркай, клёцкай, поліўкай, куццёй.

Жэняць хлопца пекнага Цярэшку,
Смех звініць, мароз злуе-трашчыць,
А дзяўчаты шчоўкаюць арэшкі,
Ладзяцца ў Хрышчэнне варажыць.

З нецярпеннем дня таго чакаюць,
Шэпчуцца, загадкава маўчаць,
А бабулькі ўнучак навучаюць,
Як свій лёс убачыць-распазнаць.

Прыгажэй, каб і хацеў, не стрэш,
Звычаяў, традыцый і гуртоў,
І душой, і сэрцам маладзееш,
Да жыццёвых цяжкасцей гатоў.

Родны край – край рэчак хуткацечных,
Край традыцый родных і людзей,
Майскім садам ты красуйся вечна,
Ды пад зоркай шчасця і надзей!

Шчодры вечар

З кожнага коміна цягнецца ў неба
Дым над ахутаным змрокам сялом.
Ладны марозік, бярэцца, як трэба,
Стукае-грукае кіем-жазлом.

Выйдзеш на вуліцу: ціха, марозна,
Свецяцца яркія ў вокнах агні,
У іней прыбраны да свята бярозы,
Месяц прыветна глядзіць з вышыні.

Гурт калядоўшчыкаў з хаты да хаты
Пойдзе вось-вось ужо калядаваць:
Песняй-калядкай людзей услаўляць,
Людзі ж за гэта – частункі даваць.

Што ж гэта нешта не бачна дзяўчатак,
Калядаваць з іх ніхто не бяжыць?
Сёння ў іх ёсць больш цікавы занятак –
Маюцца сёння яны варажыць.

Нават і сталы не ўседзіць у хаце,
Што тут казаць ужо пра малышоў!
Будуць да позняга калядаваці –
Вечар жа шчодрык чаканы прыйшоў.

Дажынкі

Сягоння свята ў вёсцы будзе –
Гармонік чуецца ад рання,
Ідуць у лепшых строях людзі
Усе на дажынкі – на гулянне.

Даецца хлеб цаною працы,
Цаною мазаля і поту.
Яны ж – вяскоўцы – не баяцца
Сялянскай цяжкае работы.

Жніво на славу ўдалося,
А поле зноўку цешыць рунню.
Вянкі камбайнерам з калосся
Сплялі вясковыя красуні.

Частуе свежым караваем
Прысутных стройная дзяўчына,
І песня жніўная лунае –
Так ёсць, было і быць павінна!...

Жніўная

Пара жаці жыта –
Жыта маладое.
У амбары сыпаць
Зерне залатое.

Прыпеў:

Кланяюцца каласы
Ды сярпом сталёвым.
Мёдам пахнуць верасы,
Уражаем новым.

Вецярок люляе
Гоні залатыя,
І спяваюць жнеі –
Жнеі маладыя.

Прыпеў:

Вынік цяжкай працы –
Каравай духмяны.
Хлебароб старанны
Ўсюды паважаны.

Прыпеў:

***

Песня дзесці чуецца далёкая
І плыве над ціхаю ракой.
З берага дзяўчына яснавокая
На ваду вянок пускае свой.

Кветкі рвала з яркімі галоўкамі,
Каб вяночак потым сабе звіць,
Не пайшла да вогнішча з сяброўкамі,
Да ракі пабегла варажыць.

Хай плыве выночак, не спыняецца,
У той бок, дзе мусіць быці той,
Чые словы ёй не забываюцца,
Праз якога страціла спакой.

Сэрца смуткам і надзеяй поўніцца,
А вяночак па вадзе плыве.
Хай, што загадала, тое споўніцца
Ночкаю купальскай у яе.

Песня купальская

Не рызыкнуў нават дождж з аблачыны
У вечар святочны ні кроплі праліць,
Бо выйшлі Купалле ўславіць жанчыны,
Песні спяваючы, жытам хадзіць.

Песня плыве па-над полем, ракою,
Рэха разносіць далёка яе.
І пачуццё ўзнікае такое,
Што не жанчыны – зямля ўся пяе.

Вогнішча весела ў неба шугае,
Скачуць гарэзы-хлопцы праз агонь,
А песня гучыць то мацней, то сціхае,
Радасцю светлаю, ціхай журбою.

І ўсё забываецца: поспех, наўдача,
Як гукі яе ў наваколлі плывуць,
І сэрца шчыміць, і душа мая плача –
Купальскую песню жанчыны пяюць.

Траецкая субота

Сёння клопатаў багата,
Пачаліся яны з ранку –
Чысцінёю ззяе хата
І падсінены фіранкі.

Круг з аеру на падлозе
Ўжо дачушка выкладае
А сынок галлё бярозкі
Наламаць пабег да гаю.

За іконкаю, на вокнах
“Май” стаяць духмяны будзе –
У траецкую суботу
Так здаўна рабілі людзі…

Лазня паліцца пад вечар –
Лёгкі пар, пахучы венік.
Заўтра тройца – ставім свечкі
І наведваем памерлых.

На абрусе даматканым,
Што на могілках рассцелем,
Памянём тых, хто не з намі,
Са слязоюгоркім зеллем.

Ім даўно не трэба хаты –
Хата ім – зямля сырая…
Чорны помнік… любы тата,
Як цябе мне не хапае!...

Літаратура:

1. Барадзёнак Т.Д. “А я люблю…” – Полацк: “Спадчына Ф. Скарына”, 1996. – с. 31, 49, 63.
2. Барадзёнак Т.Д. “Лунай песня” – Ушачы, 2006. с. 22.
3. Барадзёнак Т.Д. “Мой верасень” – 2004. – с. 9, 14, 16.
4. Козенка М.А. “Традыцыйныя культура і дзеці” – Мінск: БелДІПК, 2004. – с. 238.

Рэдактар і кампьютарны дызайн: Кашненка Г.М.